

The ten Balkan countries are forecast to receive 79 million international tourist arrivals in the year 2020, thus recording an annual growth rate of 4,6 per cent over the period 1995–2020. The leading Balkan tourist destinations of Greece, Turkey, Bulgaria, Romania and Croatia will retain the majority of Balkan tourist arrivals over 92 per cent in 2020.

The Balkan region is the leading touristic destination. Balkan countries traditionally presented special travel offers for their countries and competed between each other. Tourism is mainly concentrated in the coastal areas which receive 30 % of international tourist arrivals. The most widely used tourism development model in the region is based on seaside summer holidays and the attainment of quantitative goals. International tourist arrivals (excluding domestic arrivals) in 2009 totaled 219,6 million (a 4,7 % increase over 2000). Projections show that this figure could reach 350 million by 2020. 84 % of the tourists in the Balkan come from Europe, mostly from northern and western countries. Germany is the largest market, followed by the United Kingdom, France and Italy.

Conclusions and prospects for further research. The Balkan region is one of the leading places in the world in terms of tourism development. Executed analysis indicates that special features of the region had a positive or negative impact on the tourism industry in the region. Among the positive factors are: climate, cultural and religious diversity, the presence of international tour operator, many cultural attractions, among the negative: the political instability of the region, low level of economic development and imperfect transport system. Despite this tourist industry is developing and every year the Balkan region attends an increasing number of tourists.

List of the used literature

1. Pavlevski A. Balkan Tourism on the Rise and Crossing Borders [Electronic resource] / A. Pavlevski. – Mode of access : http://setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/articles/2012/03/19/reportage-01
2. Petkov Marinov S. Marketing of the Balkans as a Tourist Destination for Cultural Tourism [Electronic resource] / S. Petkov Marinov. – Mode of access : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1966509
3. Список об'єктів Всесвітнього насліддя ЮНЕСКО в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B1%D>
4. Страны Балканского полуострова очень перспективны с точки зрения инвестиций [Электронный ресурс] / Актуальная правда. Конструктивная информация. – Режим доступу : <http://pravda.com/node/513>
5. Top Attractions In The Balkan Region [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.balkandom.com>
6. Travel to Balkans Countries [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.balkanscountries.info/travel-to-balkans-countries>

The article acted to the editorial board of
18.10.2012

УДК 327 (73+569.1)

Ю. Г. Власюк – студентка ІV курсу факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки;

О. Б. Пікулик – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри країнознавства і міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

Зовнішня політика адміністрації Барака Обами на Близькому Сході: позиція США щодо Сирії

Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин ВНУ ім. Лесі Українки

Висвітлено загальні особливості сучасної політики США на Близькому Сході. Схарактеризовано основні положення виступу Барака Обами у Каїрі щодо нових відносин США із країнами регіону. Досліджено сучасну політичну ситуацію в Сирії та ставлення США до подій в цій країні. Проаналізовано позицію світового

співтовариства щодо становища в Сирії. Показано результативність близькосхідного вектора зовнішньої політики США.

Ключові слова: зовнішня політика США, Близький Схід, опозиція, військова сила, санкції.

Власюк Ю. Г., Пикulyк О. Б. Внешняя политика администрации Барака Обамы на Ближнем Востоке: позиция США относительно Сирии. Рассмотрены общие особенности современной политики США на Ближнем Востоке. Охарактеризованы основные положения выступления Барака Обамы в Каире относительно новых отношений США со странами региона. Исследованы современная политическая ситуация в Сирии и отношения США к событиям в этой стране. Проанализирована позиция мирового содружества относительно положения в Сирии. Рассмотрена результативность ближневосточного вектора внешней политики США.

Ключевые слова: внешняя политика США, Ближний Восток, оппозиция, военная сила, санкции.

Vlasiuk J. G., Pikulyk O. B. Foreign Policy of Administration of Barack Obama on Near East: Position of the USA in Relation to Syria. The general features of modern policy of the USA on Near East are examined. The analyses of substantive provisions of speech of Barack Obama in Cairo about new relationships of the USA with the countries of region are given. The modern political situation to Syria and relations of the USA to the events in this country are examined. The analyses of position of world association in relation to position in Syria is given. The effectiveness of the Near-Eastern vector of foreign policy of the USA are examined.

Key words: foreign policy of the USA, Near East, opposition, military force, approvals.

Постановка наукової проблеми та її значення. Близький Схід протягом десятків років був і залишається сьогодні важливим зовнішньополітичним вектором США, що зумовлено їх політичними, економічними, військово-стратегічними інтересами в цьому регіоні. Прихід до влади у Вашингтоні Барака Обами повинен був забезпечити зміцнення позиції США та посилення їх контролю над цією частиною нашої планети. Сучасний стан перебігу подій на Близькому Сході зумовлює чималу кількість проблемних питань, які потребують наукового вивчення.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Політику США на Близькому Сході досліджували такі американські науковці, як П. Клаусон [5], Д. Поллок [8], Д. Шенкер [9] та ін. Зокрема, у працях П. Клаусона та Д. Поллока висвітлено відносини США та Ірану, а також позицію Білого Дому й інших країн Заходу щодо активного розроблення ядерної програми Іраном [5; 8]. Дослідник Д. Шенкер описує основні положення виступу Барака Обами у Каїрі щодо побудови нових відносин США із країнами Близького Сходу на основі рівності та взаємоповаги [9]. Серед російських та українських дослідників проблеми близькосхідного вектору зовнішньої політики США відображено у роботах Г. Г. Косача [3], Г. Іришина [1], Є. Камінського [2], А. Б. Подцероба [4] та ін. Зокрема, Г. Іришин представив у своїй праці матеріали «Круглого столу», який присвячено революційним подіям в Північній Африці та на Близькому Сході, що призвели до повалення існуючих політичних режимів [1]. Є. Камінський та А. Подцероб розглядають основні зовнішньополітичні вектори та нову політику США щодо близькосхідного регіону [2; 4]. Зважаючи на складну ситуацію у близькосхідному регіоні, важливого значення набуває дослідження сучасного стану перебігу революційних подій особливо у Сирії та позицію США щодо становища в цій країні.

Мета дослідження – проаналізувати сучасну зовнішню політику адміністрації Барака Обами на Близькому Сході та визначення позиції США щодо ситуації у Сирії, що зумовило розв'язання таких завдань:

- визначити основні засади стратегії зовнішньої політики президента США Барака Обами щодо Близького Сходу;
- дослідити новий підхід американського президента до реалізації зовнішньої політики США стосовно регіону;
- проаналізувати сучасну позицію США щодо подій у Сирії;
- оцінити результативність близькосхідного вектора зовнішньої політики нинішньої американської адміністрації.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Основними засадами зовнішньої політики президента США Барака Обами є побудова відносин з іншими державами на основі миру, компромісу та політики переговорів. Одним із його передвиборчих гасел було «перезавантаження» відносин із рядом країн, зокрема мусульманськими. Новообраному президенту дісталася у спадщину не найкраща ситуація на Близькому Сході: напружені арабо-ізраїльські відносини, посилення радикального ісламізму й антиамериканських настроїв серед мусульманського

населення [4]. Тому першим кроком президента було налагодження мирних відносин із близько-східними країнами та відновлення їх довіри до політики нової адміністрації та США загалом. Такі прагнення відображені в низці заяв американського президента, котрі означали, що Вашингтон прагне внести істотні корективи у свою політику на Близькому Сході.

4 червня 2009 р. відбувся виступ Барака Обами в одному з університетів Каїра в Єгипті. Ця подія стала визначальною, адже голова Капітолія закликав усіх мусульман світу відкрити нову сторінку у відносинах із США. Президент прагнув відновити співробітництво з ісламським світом у різних сферах політичного та економічного життя, зокрема спільними зусиллями боротися з актуальними проблемами сучасності: екстремізмом, поширенням зброї масового ураження, міжнародним тероризмом тощо. Обрання Каїру для програмної промови стало не випадковим, оскільки саме Єгипет разом із Саудівською Аравією входять до групи держав «поміркованого арабського центру» і відіграють винятково важливу роль у питаннях арабсько-ізраїльського мирного врегулювання та іранської ядерної програми [9, 13].

Барак Обама висловив тверде переконання, що Схід і Захід мають достатньо спільного, щоб розвивати дружні дво- та багатосторонні відносини, посилювати взаємозв'язки, відкидаючи теорію зіткнення цивілізацій. Президент акцентував увагу на спільних цінностях Сходу і Заходу, таких як принципи правосуддя, прогресу та мирного співіснування. Більше того, історичні зв'язки обох полюсів свідчать про змогу ефективної співпраці та взаємного сприяння. Барак Обама також торкнувся наболілої теми 11 вересня 2001 р. та, цитуючи Коран, наголосив на неприйнятті мусульманським народом насильства проти безневинних людей, що спростовує чутки про нібито властиву мусульманам жорстокість. Президент кілька разів протягом промови згадував про довгу історію мусульманської віротерпимості [3].

Барак Обама під час виступу в Каїрі відзначив, що сучасна адміністрація Білого дому, на відміну від попередньої, очолюваної Джорджем Бушем-молодшим, готова боротися з негативними стереотипами щодо ісламу. Він наголосив на цілковитій відмінності обох культур, стверджуючи, що повага до цінностей ісламського світу має стати запорукою успіху зовнішньої політики США.

Каїрська промова американського президента містила також деякі тези, які дещо коригувати традиційний підхід США до проблем Близького Сходу. Йдеться про заяву Барака Обами щодо визнання права Ірану розвивати атомну енергетику за умови дотримання положень Договору про нерозповсюдження та заборону застосування ядерної зброї, а також спробу налагодження американо-іранських відносин на принципах взаєморозуміння та поваги [3].

Слід відзначити, що Каїрська промова викликала позитивну реакцію у представників мусульманського світу. Вони щиро висловлювали сподівання на те, що нинішня адміністрація реалізовуватиме практичні кроки зі стабілізації ситуації в регіоні. Що ж стосується Заходу, то тут промова Барака Обами в Каїрі зазнала значної критики з боку консерваторів та демократів. Перші вбачали в ній неспроможність американської адміністрації реально впливати на ситуацію в регіоні, останні ж визнали її занадто м'якою та обережною.

У 2010–2011 рр. в арабському світі прокотилася хвиля масових протестів, що торкнулася ряду країн – Тунісу, Єгипту, Алжиру, Марокко, Йорданії, Іраку, Ємена, Бахрейна, Судану, Сирії, Лівії. Антиурядові маніфестації покінчили з політичним режимом Мубарака в Єгипті та Бен Алі в Тунісі, а також краху зазнав режим Каддафі у Лівії. На сьогодні зіткнення опозиційних сил із силами правлячої еліти мають місце в Ємені та Сирії. Якщо причиною повалення влади в Єгипті та Тунісі слугували внутрішні чинники, тобто соціальні виступи населення проти тогочасного політичного режиму, то тривалі зіткнення опозиції і правлячого режиму в Сирії обумовлені міжнародними факторами, тобто опозиція користується неабиякою підтримкою з-за кордону [1, 111].

США, країни Заходу та Ізраїль, вбачаючи у сучасній Сирії союзника Ірану, прагнуть повалити сучасний режим Дамаску та всіма зусиллями підтримують сирійську опозицію. Нинішньою адміністрацією США неодноразово було заявлено обвинувачення Сирії у підтримці міжнародного тероризму, зокрема ліванського шіїтського руху «Хізбалла» та палестинського «ХАМАС» [10]. Уряд Башара аль-Асада дещо виконав вимоги опозиції – прийняв закон про всенародні вибори, політичні партії, засоби масової інформації та місцеве самоврядування, розпочав переговорний процес про внесення змін до діючої конституції. Однак радикальна опозиція все ж продовжує збройне протистояння існуючому режиму. 3 березня 2011 р. загинуло понад 3 тис. осіб. Водночас в усіх великих містах, зокрема у Дамаску, пройшли мітинги на підтримку нинішньої влади Асада [1, 112].

Політична опозиція Сирії представлена трьома основними групами: внутрішня (патріотична), яка погоджується на діалог із владою, зовнішня, в образі Сирійської національної ради, створеної в 2011 р. у Туреччині, що складається переважно із представників сирійських ліберально-демократичних кіл, які проживають за кордоном, общин курдів, «братів-мусульман», а також загони озброєних бойовиків (громадяни Сирії та найманці з інших мусульманських країн, у тому числі з Афганістану) [1, 112]. Уся радикальна опозиція активно діє під гаслом знищення політичного режиму та усунення від влади Башара аль-Асада.

Нинішнє керівництво Білого дому на чолі з Бараком Обамою засуджує застосування військової сили та масове насильство у Сирії, про що свідчать неодноразові заяви президента. 18 травня 2011 р. Обама запровадив санкції проти президента Сирії Башара аль-Асада та шести його соратників як відповідь на безперервні кровопролиття. Крім того, санкції були запроваджені Міністерством фінансів США проти ряду представників вищих кіл Сирії [6].

Черговий раунд економічних санкцій США запровадили 10 серпня 2011 р. проти сирійських телекомунікаційних компаній і банків, що унеможливило будь-які фінансові операції американських жителів із сирійськими фінансовими структурами, а також призвело до замороження активів сирійських чиновників у банках США. Кілька днів по тому американське керівництво остаточно заборонило імпорту будь-якої продукції із Сирії, зокрема нафти та нафтопродуктів [11]. У відповідь на такі дії посольство США у Сирії зазнало нападу з боку прибічників Асада, однак ніхто із працівників не постраждав. У вересні 2012 р. США заявили, що виділять 45 млн дол. на допомогу Сирії, з яких 30 млн дол. підуть на гуманітарну допомогу, а 15 млн дол. отримають представники опозиції. Усе це свідчить про відкрите протистояння ідеології Заходу політичному режиму мусульманської країни.

Уся світова спільнота спостерігає за перебігом подій у Сирії, результатом чого стала Резолюція РБ ООН щодо Сирії, що мала за мету введення санкцій проти цієї країни та цілковиту її ізоляцію. Проект Резолюції підтримали 11 країн. ПАР та Пакистан утрималися від голосування, натомість Російська Федерація та КНР скористалися правом вето. Очевидно, це й врятувало Сирію від варіанта розгортання подій за лівійським зразком, а саме бомбардування силами НАТО. Загалом розвиток подій у Сирії великою мірою залежить від розстановки сил у світі, зокрема позиції Росії та інших великих держав.

Одна із останніх заяв Барака Обама про готовність американської сторони втрутитися у громадянську війну в Сирії у разі застосування прибічниками Асада арсеналів хімічної зброї свідчить про можливість США діяти в обхід ООН, заручившись підтримкою союзників. Для Америки така чергова демонстрація впливу та могутності не складе особливих труднощів і це лише питання часу [7].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження свідчать, що нині Барак Обама та його оточенню не вдалося налагодити дружні відносини та досягнути взаєморозуміння із країнами Близького Сходу. «Ейфорія» арабської весни плавно перейшла у поширення антиамериканських настроїв у мусульманському світі. Населення арабських країн, колишніх союзників США, не виражає попердньої прихильності до Штатів, більше того, формується образ антиісламського Заходу. Труднощі зумовлює і нинішня ситуація навколо Ірану, зокрема його активна робота над ядерною програмою. Нинішня адміністрація Білого дому намагається використовувати тут сирійські важелі для контролю ситуації. Адже Іран надає військову допомогу Сирії, тим самим будучи її союзником. Очевидно, що Вашингтон буде здійснювати конкретні кроки для стабілізації ситуації, однак ефективність таких кроків буде залежати від розвитку подій в Ірані. Настав час, коли іранське питання стало одним із найважливіших елементів зовнішньої політики США.

Отже, заклики Каїрської промови президента США Барака Обама не знайшли свого відображення у реальному житті. США виявилися не готовими до потрясінь, що відбувалися та продовжують відбуватися у регіоні. Під гаслом поширення демократії, американське керівництво своїми діями не лише не забезпечило стабільність, а й спричинило посилення напруження у близькосхідному регіоні, наростання радикальних та екстремістських настроїв серед мусульманського населення.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з докладнішим аналізом зовнішньополітичної стратегії США на Близькому Сході у зв'язку з майбутніми виборами президента США та можливими змінами зовнішньополітичних пріоритетів, а також пошуком шляхів врегулювання нестабільної ситуації у близькосхідних країнах.

Список використаної літератури

1. Иришин Г. События в Северной Африке и на Ближнем Востоке: международные факторы / Г. Иришин // Мировая экономика и международные отношения. – 2012. – № 7. – С. 107–121.
2. Камінський Є. Америка і світ після президентських виборів у США / Є. Камінський // Зовнішні справи. – 2008. – № 12. – С. 17–20.
3. Косач Г. Г. Барак Обама в Каирском университете: речь, обращенная к арабскому и мусульманскому миру [Электронный ресурс] / Г. Г. Косач. – Режим доступа : www.iimes.ru/rus/stat/2009/09-06-09.htm
4. Подцероб А. Б. Барак Обама и политика США на Ближнем Востоке [Электронный ресурс] / А. Б. Подцероб. – Режим доступа : www.iimes.ru/rus/stat/2009/28-06-09a.htm
5. Clawson P. The Iranian Opposition, the Nuclear Issue, and the West / P. Clawson, R. Takeyh // Washington Institute for Near East Policy Watch. – 2009. – № 1622. – 19 January. – P. 14–28.
6. Jackson D. (31 July 2011) Obama condemns violence in Syria [Electronic resource] / D. Jackson. – Mode of access : <http://content.usatoday.com/communities/theoval/post/2011/07/Obama-condemns-violence-in-Syria-179388/1#.UIL1O889WSo>
7. Obama warns Syria chemical weapons use may spark US action [Electronic resource] // BBC. – 2012. – 20 August. – Mode of access : <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-19319446>.
8. Pollock D. New «Arab Street» Polls: United States Gaining Ground, Iran Losing / D. Pollock // Washington Institute for Near East Policy Watch. – 2009. – № 1549. – 10 July. – P. 94–108.
9. Schenker D. Obama in Cairo: Another Step toward Rapprochement? / D. Schenker // Washington Institute for Near East Policy Watch. – 2009. – № 1523. – 29 May. – P. 11–26.
10. Tisdall S. Iran helping Syrian regime crack down on protesters, say diplomats [Electronic resource] / S. Tisdall // The Guardian. – Mode of access : <http://www.guardian.co.uk/world/2011/may/08/iran-helping-syrian-regime-protesters>
11. U. S. Imposes Sanctions on Syrian Leader and 6 Aides [Electronic resource] // The New York Times. – Mode of access : <http://www.nytimes.com/2011/05/19/world/middleeast/19syria.html>

Адреса для листування:
43021, Луцьк, вул. Винниченка, 28.
Тел. 24-60-81.

Стаття надійшла до редколегії
30.10.2012 р.

УДК 94.009.17(430+480)

Г. Я. Невинна – кандидат історичних наук, доцент
кафедри політичних наук Рівненського державного
гуманітарного університету

Фінляндія в геополітичній грі Балтійського регіону (міжвоєнний період)

Роботу виконано на кафедрі політичних наук РДГУ

На основі аналізу архівних документів, зарубіжної та вітчизняної історіографії досліджено й показано взаємовідносини між Німеччиною та Фінляндією в 1933–1939 рр. Актуальність роботи визначається потребою всестороннього і глибокого аналізу проблем політичного процесу, особливо тих його аспектів, які тривалий час тією чи іншою мірою перебували поза дослідницьким полем. Основну увагу в дослідженні політичного партнерства приділено вивченню складу урядів, парламентів країн, політичних лідерів і їх впливу на зміни зовнішньополітичних орієнтирів країн, що досліджуються. Загалом зв'язок між нацистською Німеччиною та Фінляндією, спираючись на політичну основу, мав різноплановий і системний характер. Німецько-фінські відносини розглядались у Берліні та Гельсінкі в різних площинах. Фінляндія для Німеччини завжди була другорядним партнером, а німецький напрямок у зовнішній політиці Суомі був одним з основних порівняно зі скандинавським чи англійським. Німеччина розглядалась як протиположна Радянському Союзу і сильний військовий партнер.

Ключові слова: міжнародні відносини, зовнішня політика, «північний нейтралітет», дипломатія, Нордичне товариство, Скандинавські країни, Аландські острови.

Невинная Г. Я. Финляндия в геополитической игре Балтийского региона (межвоенный период). На основе анализа архивных документов, зарубежной и отечественной историографии исследованы и показаны взаимоотношения между Германией и Финляндией в 1933–1939 гг. Актуальность работы определяется необхо-